

алізація комплексу таких заходів сприятиме досягненню певної економічної стабілізації, і Україна, маючи у своєму розпорядженні значні активи і ресурси, залишиться привабливою для інвесторів і фінансові ресурси почнуть знову поступати в Україну.

Література

1. **Статистичний щорічник** України 2007 рік / Державний комітет статистики України / за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Вид-во "Консультант", 2008. – 556 с.
2. **Статистичний щорічник** України 2008 рік / Державний комітет статистики України / за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Вид-во "Консультант", 2009. – 563 с.
3. **Підсумки економічного** розвитку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua/Monitor/>.

Стефанишин Г.С. Инвестиционная деятельность в Украине в период кризиса

Проведена оценка и определены тенденции инвестиционной деятельности. Обоснованы основные направления активизации инвестиционной деятельности и повышения инвестиционной привлекательности отечественной экономики. Установлено, что для минимизации последствий финансово-экономического кризиса, поддержки инвестиционной привлекательности, привлечения и защиты инвестиций, содействия поступлению инвестиций в Украину и в ее регионы нужно, рядом со стратегическими мероприятиями по противодействию и преодолению последствий мирового кризиса, применять нестандартные мероприятия оперативного реагирования и мероприятия по развитию и созданию необходимой инфраструктуры.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, кризисные явления, инвестиционная привлекательность.

Stefanyshyn G.S. Evaluation of investment activity in Ukraine during the crisis

The estimation of the tendency of investment activity. The main directions of intensification of investment and improve investment attractiveness of the domestic economy. It is set that for minimization of consequences of finansovo-ekonomichnoy crisis, support of investment attractiveness, bringing in and defense of investments, assistance the receipt of investments to Ukraine and it is needed in its regions, next to strategic measures on counteraction and overcoming of consequences of world crisis, to apply the non-standard measures of the operative reacting and measures on development and creation of necessary infrastructure.

Keywords: investment activity, crisis phenomena, investment attractiveness.

УДК 315(377)

Магістр Н.І. Хомишин;

доц. Ю.І. Біленко, канд. екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДОБРОБУТУ СПОЖИВАЧІВ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН ЄС ТА КРАЇН ЦСЄ

Зроблено порівняльний аналіз добробуту споживачів розвинених країн Європейського Союзу та країн пострадянського простору. Показано загальну тенденцію у структурі витрат домогосподарств, різницю в обсягах загального споживання та ВВП, а також розбіжності між приватним споживанням, державними витратами та інвестиціями в країнах Європи. Досліджено споживання споживчих та інвестиційних товарів між розвиненими країнами ЄС та країнами ЦСЄ. Показано, що структура попиту країн ЦСЄ змінюється у бік розвинених країн.

Ключові слова: добробут споживачів, структура попиту, структура витрат, споживання, споживчі та інвестиційні товари.

Незважаючи на переконання, що конвергенція економік країни, яка вимірюється як ВВП на душу населення, продовжує відбуватися, розбіжності в доходах серед країн ЄС залишаються достатньо високими.

На рис. 1 зображено індекси об'ємів ВВП і приватного споживання на душу населення деяких країнах ЄС.

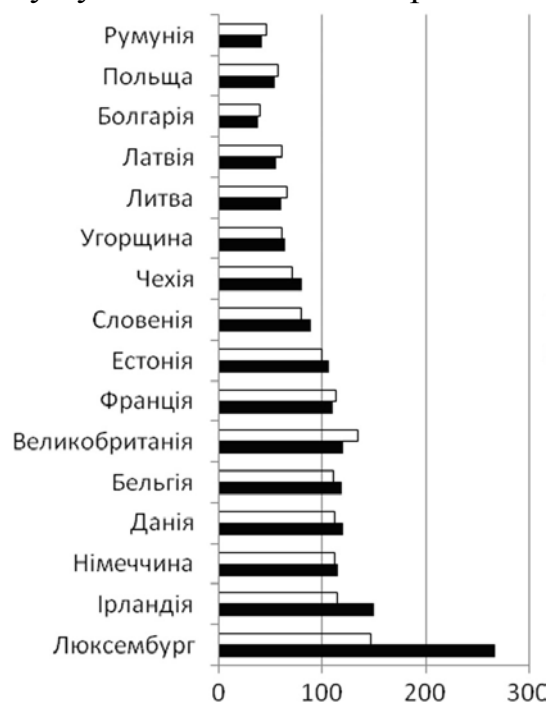

Рис. 1. Індекс обсягів ВВП і споживання на душу населення у 2008 р., ЄС 27=100 [1]

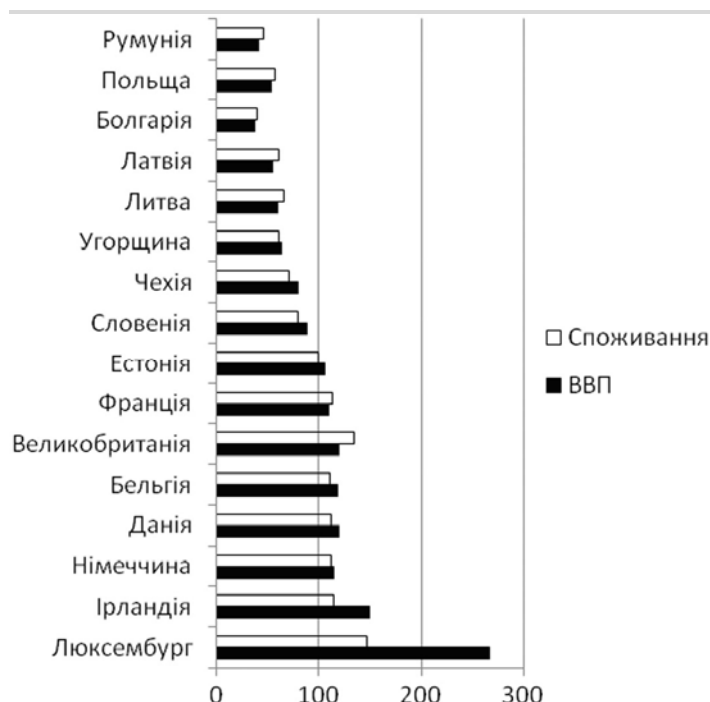

Рис. 2. Частка приватного, державного споживання та інвестицій у 2008 р. від ВВП, % [1, 2]

Під "індексами об'ємів" мається на увазі, що дані скориговані на різницю між рівнями цін серед країн за паритетом купівельної спроможності. Вони виражені щодо середнього рівня по ЄС (ЄС27=100). Наприклад, індекс ВВП на душу населення у Бельгії – 118, а в Данії – 120, а це свідчить про те, що рівні ВВП на душу населення в обох країнах є подібними і вищими, ніж середній по ЄС. Люксембург виділяється від інших країн найвищим ВВП на душу населення, завдяки, мабуть, великій кількості іноземних робітників порівняно з постійними мешканцями. Оскільки вони, по-суті, сприяють зростанню ВВП, але не враховуються в населення країни, яке використовується для розрахунку ВВП на душу населення. Хоча, це не означає, що ця цифра є невірною. До інших країн, з вищим ВВП на душу населення, ніж в Європі на 20 чи більше відсотків, належать Ірландія, Нідерланди, Австрія і Швеція. Випадок з Ірландією є дуже цікавим, оскільки порівняльна статистика протягом кількох останніх років свідчить про високий рівень ВВП на душу населення порівняно з іншими, старими членами ЄС. Проте, через те що більшість компаній в Ірландії належать іноземним власникам, споживання на душу населення країни є набагато нижче, ніж у країнах із подібним ВВП. Німеччина, Фінляндія, Великобританія, Бельгія мають приблизно однаковий рівень ВВП, який на 15-19 % більший, ніж у Європі, а Греція та Кіпр – в межах 10 % нижче. Серед країн-членів, що приєдналися до ЄС з 2004 р., Кіпр і Словенія є багатшими, ніж Чехія і Мальта, які перебувають на рівні Португалії. Хоча з 2005 р. Чехія демонструє позитивне зростання.

Інші нові члени ЄС мають ВВП на душу населення у межах 30-60 % нижче, ніж середній рівень ЄС. Естонія, Словаччина, Литва, Латвія і Румунія протягом останніх років виявляють позитивну тенденцію до розвитку. Болгарія – є країною-членом ЄС з найнижчим ВВП на душу населення. ВВП Польщі йде вгору, а Угорщини демонструє тенденцію донизу.

ВВП на душу населення є важливим і широко використовуваним індикатором рівня добробуту країни, проте не єдиним. Наприклад, для порівняння добробуту споживачів краще використовувати показники споживання на душу населення. З рис. 1 видно, що споживання є набагато однорідніше серед країн, ніж ВВП. Наприклад, Люксембург, Ірландія є країнами з найбільшим ВВП на душу населення серед країн ЄС, а споживання – близьке до середнього рівня по ЄС. Така ситуація стосується й інших розвинених країн. З іншого боку, існує інша тенденція для країн з низьким ВВП на душу населення, якщо поглянути на споживання. Це стосується більшості країн південно-східної Європи і таких нових членів, як Латвія, Литва, Румунія. Бачимо цікаву картину з Великобританією, яка і так належить до високорозвинених країн за рівнем ВВП на душу населення, показник споживання на душу населення є ще кращим і посідає друге місце після Люксембурга. З іншого боку, такі країни з низьким рівнем ВВП, як Словаччина, Естонія і Хорватія, показують ще менший рівень споживання. Така ситуація є ще очевиднішою для Словенії і Чехії.

Під час аналізу приватного, державного споживання та інвестицій у розвинених країнах ЄС та країнах ЦСЄ також виникають певні розбіжності. Якщо поглянути на рис. 2, то видно, що витрати на приватне споживання є найбільшими у всіх країнах, причому ця частка в розвинених країнах є меншою. Щодо державного споживання та інвестиційних видатків, то тут є певні відмінності. Як видно з рис. 2, більшість розвинених країн витрачають більше коштів на інвестиції, ніж на споживання, тоді як більшість країн ЦСЄ – навпаки. Інвестиції Швейцарії, Норвегії, Ісландії, Португалії, Іспанії, Греції займають більшу частку, ніж державні видатки, хоча в Данії, Франції інвестиції дещо поступаються державному споживанню. А от серед країн ЦСЄ подібну тенденцію до розвинених країн демонструє Словенія і Естонія, тоді як інші країни ЦСЄ віддають перевагу державному споживанню над інвестиціями.

Хоча варто зауважити, що частка інвестицій в країнах ЦСЄ, особливо зі вступом в ЄС, нарощується, цим самим змінюючи виробництво і, відповідно, пропозицію. Наприклад, ще у 2002 р. ця частка у Болгарії становила 12 % порівняно з 18 % у 2008 р., у Естонії – 18 % порівняно з 26 %, у Польщі – 14 % порівняно з 15 %, у Латвії – 15 % порівняно з 22 % [2]. Відомо, що частка витрат на продовольчі товари знижується, а на непродовольчі – зростає. Проте, чи існують істотні відмінності в структурі споживання між розвиненими країнами ЄС та країнами ЦСЄ.

У табл. 1 подано витрати домогосподарств країн Європи на продукти харчування та безалкогольні напої, і витрати на житло та комунальні послуги. Дані подано в одній валюті – PPS, яка дає змогу добре оцінити різницю між країнами. Так, існують істотні відмінності між витратами розвинених країн та країн ЦСЄ.

Розвинені країни витрачають набагато менше коштів на продукти харчування, ніж країни ЦСЄ. До того ж бачимо тенденцію до зниження. Така тенденція простежується і в інших країнах, хоча розміри витрат в кілька разів вищі. Значно змінилася ситуація порівняно з 1999 р. у Болгарії, Польщі, Словенії, тоді як Македонія і Румунія залишаються країнами з найбільшими витратами на продукти харчування.

Витрати на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива, навпаки, зростають: в Іспанії, Люксембурзі за останніх 20 років – у півтора раза, у Португалії – більше ніж у два рази, проте Бельгія залишилась на тому ж місці. Істотно змінилась ситуація з країнами ЦСЄ. Витрати Болгарії, Естонії, Словенії, Словаччини зросли приблизно вдвічі, тоді як у решти країн – на незначну величину. Щодо Македонії, то її витрати у 2005 р. на цю групу товарів менші, ніж аналогічні витрати більшості країн ЦСЄ у 1999 р.

Незважаючи на такі розбіжності, країни ЦСЄ хоча з перемінним успіхом наздоганяють розвинені країни ЄС.

Табл. 1. Витрати на продукти харчування, житло, воду, електроенергію (на 1000 домогосподарств), PPS [3]

Роки Країни	Продукти харчування				Житло, вода, електроенергія, газ			
	1988	1994	1999	2005	1988	1994	1999	2005
Бельгія	161	120	133	135	239	290	262	253
Болгарія	...	...	482	315	...	...	138	347
Чехія	...	...	232	206	...	...	175	201
Естонія	...	...	340	225	...	...	180	299
Іспанія	262	228	183	180	191	235	275	303
Люксембург	151	123	101	93	243	274	274	301
Угорщина	...	...	250	226	...	...	200	194
Польща	...	...	323	255	...	...	191	315
Португалія	296	212	187	155	122	199	198	266
Румунія	...	...	519	442	...	...	130	156
Словенія	...	...	240	167	...	...	107	230
Словаччина	...	...	298	245	...	...	158	304
Македонія	...	...	...	439	...	...	...	119

Якщо поглянути на структуру попиту з погляду споживчих та інвестиційних товарів, то побачимо теж істотні відмінності між розвиненими країнами ЄС та ЦСЄ. З рис. 3 видно, що у структурі споживання таких розвинених країн, як Ірландія, Норвегія, Швейцарія, Іспанія, переважають інвестиційні товари.

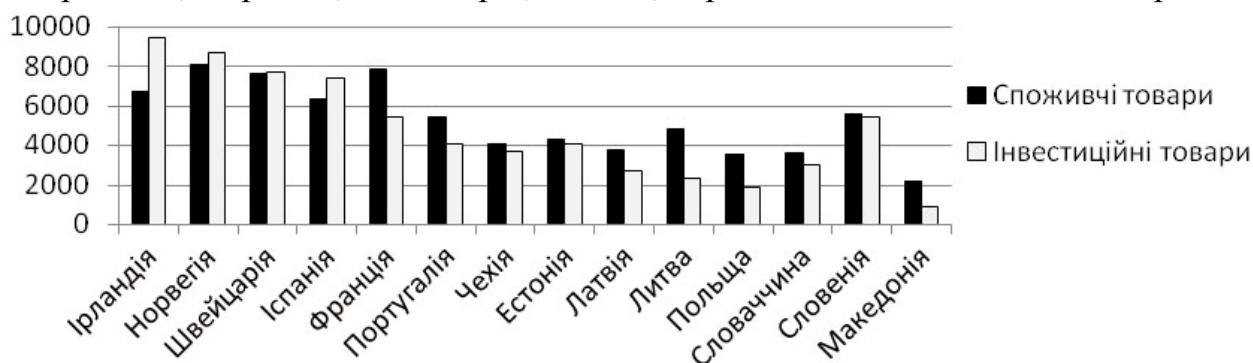

Рис. 3. Споживання споживчих та інвестиційних товарів у 2008 р., PPS [2]

Тобто, в країнах переважає виробничий попит, який призводить до зростання інвестиційних товарів в імпорті та, відповідно, нарощування споживчих в експорті. У країнах ЦСЄ поки що переважає споживчий попит. Проте такі країни, як Словенія, Чехія, Естонія демонструють досить високе споживання інвестиційних товарів; тоді як в інших країнах ЦСЄ значно переважають споживчі товари над інвестиційними.

Незважаючи на великі розбіжності, видно, що структура попиту і, відповідно, формування експортно-імпортних потоків країн ЦСЄ змінюється в бік розвинених країн. У структурі імпорту спостерігається поступове нарощування інвестиційних товарів, тобто переважає виробничий попит, тоді як в структурі експорту відбувається нарощування споживчих товарів.

Література

1. **World Bank**, World Development Indicators & Global Development Finance, – [Cited 2010, February]. – Available from:.
2. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=2&id=4&hActiveDimensionId=WDI_Ctry>.
3. **National statistical institute of Bulgaria**. European comparisons program, 05.12.2009, – [Cited 2010, May]. – Available from:.
4. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nsi.bg/Stat_e/SearchFrame.htm?query=HOUSEHOLD+BUDGETS+FOR+THE+1999+2009+PERIOD&stpos=0&Submit=Search&stype=AND&x=13&y=12>.
5. **EUROSTAT**. Database. Living conditions and welfare. – 05.2009. – [Cited 2010, May]. – Available from.
6. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/database>.

Хомишин Н.И., Биленко Ю.И. Сравнительный анализ благосостояния потребителей развитых стран ЕС и стран ЦСЄ

Сделан сравнительный анализ благосостояния потребителей развитых стран Европейского Союза и стран постсоветского пространства. Показана общая тенденция в структуре расходов домохозяйств, разницу в объемах общего потребления и ВВП, а также разногласии между частным потреблением, государственными расходами и инвестициями в странах Европы. Исследовано потребление потребительских и инвестиционных товаров между развитыми странами ЕС и странами ЦСЄ. Показано, что структура спроса стран ЦСЄ изменяется в сторону развитых стран.

Ключевые слова: благосостояние потребителей, структура спроса, структура расходов, потребление, потребительские и инвестиционные товары.

Khomyshyn N.I., Bilenko Yu.I. A comparative analysis of the consumer welfare of the developed EU countries and CEE countries

This article focuses primarily on GDP per capita in the EU Member States and individual consumption per capita. While the trend towards increased convergence of European economies as measured by their GDP per capita is continuing, the income dispersion among the EU Member States remains remarkably high. It presents European household spending on food and housing. Yes, there are significant differences between developed countries and CEE countries. Developed countries spend far less of money on food than the CEE countries. But we can see a trend decline in all countries. There are the structure of demand in terms of consumer and investment goods; we can see significant differences between the developed countries of the EU and countries of CEE. In the consumption patterns of developed countries such as Ireland, Norway, Switzerland, and Spain, dominated by the investment goods. In the CEE countries still dominated by consumer demand. However, such countries as Slovenia, Czech Republic, Estonia exhibit a high consumption of investment

goods, while in other CEE countries there is a high prevalence of consumer goods over the investment. This example shows that there is a tendency towards more homogeneous consumption levels in the EU, with most of the new Member States catching up over time.

Keywords: consumer welfare, structure of demand, structure of expenditure, consumption, consumer and investment goods.

УДК 336.225.2

Студ. Н.В. Хром'як; доц. В.М. Чубай, канд. екон. наук –
НУ "Львівська політехніка"

ФОРМУВАННЯ ВИСОКОЇ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ УКРАЇНИ

Здійснено аналіз вад і позитивних зрушень у сфері податкової культури в органах державної податкової служби (ДПС), запропоновано авторське трактування поняття "податкова культура", розроблено загальну модель поведінки працівників податкових органів, а також запропоновано основні способи формування високої податкової культури органів державної податкової адміністрації України.

Ключові слова: податкова культура, податкова система, податкова дисципліна, державна податкова адміністрація, податки.

Постановка проблеми. Основним далекосяжним завданням подальшого реформування податкової системи України є сприяння сталому економічному зростанню, поглибленню ринкових змін, розвитку підприємництва і як наслідок, – задоволенню нагальних потреб держави та суспільства. Тому сьогодні визріла потреба у підвищенні податкової культури як платників податків, так і працівників податкових органів.

З'ясовано і доведено, що на рівень правової свідомості платників податків, а відтак – показників реалізації фіскального потенціалу держави, значний вплив справляє податкова культура у суспільстві, яка характеризується не лише ставленням платників податків до своїх конституційних обов'язків щодо сплати коштів у державну скарбницю, а також шанобливим ставленням працівників фіскальних органів до суб'єктів податку [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з дослідженням формування податкової культури, етики та культури поведінки працівників податкових служб, в науковій літературі висвітлено у багатьох фахових виданнях і наукових статтях. Зокрема, особливої уваги заслуговують праці Т. Воїнова, О. Павленко [2], А. Виходець, К. Кизилова [3], В. Макарова, О. Виходець [4] і ін.

Єдиного підходу до визначення поняття "податкова культура" немає. Наприклад. – Т. Воїнова, О. Павленко під податковою культурою розуміють рівень розвитку суспільства, виражений в існуючих нормах системи оподаткування, глибині податкових знань населення, умовах розвитку підприємництва, а також в усвідомленні потреби виконання податкових зобов'язань [2]. Виходець О.М., Є.А. Кизилова вважають, що податкова культура – це своєчасна сплата податків та обов'язкових відрахувань до державних цільових фондів у терміни, передбачені законодавчими та нормативними документами [3].

На наш погляд, під терміном "податкова культура" варто розуміти систему соціально-психологічних та економіко-правових відносин між платниками податків та працівниками податкових служб з приводу сплати подат-